

GEMEENTE BEESEL KOESTERT HAAR MONUMENTEN

“EEN MONUMENT IS NIET ALLEEN EEN GEBOUW MAAR OOK BELEVING”

Een station uit het midden van de negentiende eeuw, boerderijen uit de ontginningsperiode, een achttiende-eeuwse hoeve, een statig klooster, de gemeente Beesel telt een variëteit aan (toekomstige) monumenten. Volgens wethouder Jan Smolenaars (onder andere Monumentenbeleid) mogen die gebouwen niet los van de historie van de gemeente en van hun omgeving worden gezien. Geef je ze een nieuwe bestemming, zo zegt hij, dan dient daarbij onder meer gekeken te worden naar die context en het belang van de gemeenschap.

Het uit 1863 stammende station in Reuver (onderdeel van de gemeente Beesel) is een goed voorbeeld van zo'n monument. Als station functioneert het al een aantal jaren niet meer. In 1911 werd er een aanbouw gerealiseerd om als wachtruimte te dienen, maar die werd in 1996 weer afgebroken toen zich een whizzl (een kiosk van de NS) in het gebouw vestigde. Die was er actief tot 2004 waarna het gebouw tot 2008 leeg lag. In dat jaar werd Joan Westendorff de nieuwe eigenaar. Hij benaderde op zijn beurt Dennis Detillon om in het voormalige station een restaurant te beginnen. En zo gebeurde. Na een verbouwing van tien maanden kon restaurant 'De Vertraging' zijn deuren openen.

PERSOONLIJK VERHAAL

Het was een verbouwing waarbij zo veel mogelijk uit werd gegaan van het oorspronkelijke karakter van het pand, vertelt Detillon. “We hebben de gemeente Beesel en de Monumentencommissie vanaf het begin nauw bij de werkzaamheden betrokken. Uitgangspunt was de oudst bekende foto van het station, uit 1863, maar de architect heeft bijvoorbeeld ook onderzoek gedaan in het archief van de NS in Utrecht.” Dat leidde onder andere tot het in ere herstellen van het zinken dak in plaats van dakpannen. Ook kregen de ramen weer hun oorspronkelijke boog terug, werd het stucwerk in oorspronkelijke staat hersteld met de originele lijsten en werden authentieke ornamenten geplaatst. En dan was er de waterput in de kelder, die zichtbaar werd gemaakt. Maar, geeft Detillon aan, er moesten ook aanpassingen worden gedaan ten behoeve van de hedendaagse functionaliteit, de indeling en veiligheid. “Zo zijn de houten vloeren vervangen door beton en is het gebouw helemaal geïsoleerd. Verder is de slaapkamer van de stationswachter eruit gehaald.

En we hebben de originele houten kap gezandstraald." Vervolgens wijst hij op de glazen aanbouw, een contrasterend element dat de authenticiteit van het gebouw echter intact laat. "We hebben het pand zo veel mogelijk in ere hersteld. Daarmee geven we het station min of meer terug aan het publiek. Heel veel mensen uit de gemeente hebben er namelijk een persoonlijk verhaal bij."

BETROKKENHEID

Dat laatste is een van de uitgangspunten van de gemeente bij restauratieprojecten, geven wethouder Jan Smolenaars en medewerker monumentenzorg Frans Tegels aan. Smolenaars: "Je moet verder kijken dan het monument alleen; dat is wel eens lastig, zeker als sprake is van een nieuwe invulling. Aan de andere kant, we koesteren al onze monumenten en hebben een monumentencommissie die bestaat uit deskundige en vooral ook betrokken mensen die elk project zorgvuldig beschouwen." Vooral betrokkenheid is een belangrijk gegeven vult Frans Tegels aan. Hij is secretaris van de monumentencommissie. "Die betrokkenheid mag niet alleen van ons worden verwacht, maar van alle betrokken partijen." De gemeente Beesel telt momenteel 25 Rijksmonumenten en circa 60 gemeentelijke monumenten. Een aantal dat in de toekomst zeker zal stijgen, aldus de wethouder. "In onze gemeente liggen een aantal boerderijen uit de ontginningsperiode, rond 1900, en we bekijken momenteel welke de moeite waard zijn om te worden beschermd. Niet alleen vanwege de gebouwen, maar eveneens omdat ze deel uitmaken van ons erfgoed. Zo is de keramische industrie in deze regio lange tijd bepalend geweest en in die richting kijken we of er industriële gebouwen voor plaatsing op de monumentenlijst in aanmerking komen."

BELEVEN

Jan Smolenaars noemt verder nog als voorbeelden van het monumentenbeleid het preserveren van oude verdedigingswallen en de realisatie van een grensoverschrijdende cultuurhistorische route. "Mensen moeten niet alleen gebouwen zien, maar ze eveneens kunnen beleven, ze een plaats geven in de tijd en hun omgeving." Een gebouw dat de status van monument wel al heeft is de rond 1700 gebouwde hoeve Oud Waterloo. De hoeve dreigde te verkrotten en dat was reden voor de gemeente om in actie te komen. "We zijn op zoek gegaan naar partijen die een rol in de restauratie van het gebouw konden spelen en dat is gelukt", vertelt Frans Tegels. "De hoeve is nu verbouwd en opgeknapt en er zijn enkele woningen in ondergebracht. Verder is er, om het

project te dragen, nieuwbouw gerealiseerd op de plek waar vroeger bijgebouwen stonden. Dat is ook zichtbaar gemaakt. Het is een project waarbij een monument met respect voor het oorspronkelijke karakter een nieuwe functie heeft gekregen." "De rol van de gemeente daarin is vooral faciliterend", vult Jan Smolenaars aan. "We begeleiden, adviseren, ondersteunen bij bijvoorbeeld de aanvraag van vergunningen en zoeken de juiste partijen en brengen die bij elkaar." Daarvan was eveneens sprake bij het uit 1892 stammende klooster van het Heilig Hart, merkt hij op. De gemeente vond dat het gebouw voor de gemeenschap behouden moest blijven en dat de bijbehorende tuin en Mariagrot toegankelijk voor het publiek moesten zijn. In woningcorporatie WoonGoed2-Duizend vond ze de juiste partij om die ambities waar te maken.

EEUWIGHEIDSWAARDE

WoonGoed2-Duizend had al eerder, in 1995, interesse getoond in het kloostercomplex. De corporatie wilde toen al eigendommen verwerven om ontwikkelen in de nabije toekomst mogelijk te maken. Dat was toen nog te vroeg, maar drie jaar later was men wel in staat 5.000 m² tuin grenzend aan het kloosterpark aan te schaffen. In de loop der jaren verlieten steeds meer bewoners, de zusters dominicanessen, het klooster en in 2006 kwam het gebouw uiteindelijk grotendeels leeg te staan. "Toen kwamen wij ook weer in beeld", vertelt directeur Peter Beeks. "We waren op zoek naar een nieuw kantoor en raakten weer met de gemeente in gesprek. Die wilde het gebouw graag behouden en kende onze ambitie." Dat behouden, zegt Beeks, had vooral betrekking op de voorzijde van het gebouw. "De gevel is beeldbepalend en nog vrijwel authentiek. Dat gold echter niet voor de achterzijde, daar viel nauwelijks nog iets oorspronkelijks te ontdekken." Gezien die situatie besloot WoonGoed2-Duizend het gebouw na aanschaf abrupt doormidden te snijden. De achterzijde kreeg een nieuwe aanbouw met, zo stelt Beeks, net zo veel eeuwigheidswaarde als het klooster zelf. "Dankzij het geheel eigen karakter van die aanbouw. We hebben bijvoorbeeld de daken met sedum bedekt zodat het lijkt alsof we een deel van het park hebben opgepakt en op het gebouw hebben neergelegd. Verder is de aanbouw gebaseerd op het voormalig achthoekig paviljoen 'De Ruif' dat ooit aan de achterzijde van het gebouw stond. Daarin was de recreatiezaal gevestigd. De aanbouw bestaat uit twee van die paviljoenen. De overige werkplekken liggen inpandig."

WELZIJN EN LEEFBAARHEID

Met dit ontwerp werd dus een duidelijke link naar het verleden gelegd en bovendien loopt het kantoordeel waarin WoonGoed2-Duizend is gevestigd naadloos over in het park. Dat park en het ernaast gelegen bosperceel hebben een openbaar karakter gekregen. In het gebouw zelf zijn behalve WoonGoed2-Duizend ook het WMO-loket, een parochiehuis en een kapel te vinden. In het oorspronkelijke kloostergebouw zijn verdeeld over drie verdiepingen veertien huurappartementen gerealiseerd. "Die appartementen hebben allemaal een ander karakter", aldus Beeks, "het enige monumentale in het gebouw was namelijk nog de indeling en daar hebben we dus bij de bouw rekening mee gehouden." Inmiddels is WoonGoed2-Duizend samen met een zorginstelling bezig met de realisatie van een ander monumentaal project, de herontwikkeling van een uit 1920 stammend gebouw van een voormalige basisschool. Hierin realiseert de corporatie tien appartementen voor mensen met een lichte verstandelijke beperking. Volgens Peter Beeks is het niet vreemd dat een woningcorporatie als WoonGoed2-Duizend regelmatig is betrokken bij het opknappen en opnieuw bestemmen van monumenten. "Dat is inherent aan onze visie die inhoudt dat we ijveren voor het welzijn van mensen en de leefbaarheid van dorpskernen. Dat houdt niet op bij de woning alleen. Dat betekent bijvoorbeeld ook er samen met andere partijen aan bijdragen dat een kern leeft, dat er een kloppend hart is. Die ligt vaak in het centrum, rondom een marktplein. En daar vind je ook vrijwel altijd monumenten. Als dat binnen de plannen past, kijken we vaak samen met andere partijen op welke wijze we zo'n monument kunnen invullen. Het is tenslotte meer dan een oud gebouw." ■

Ook monumentaal gewoon anders!

“Gemeente Beesel, Gewoon Anders”. Met deze slagzin laten we zien wie wij als gemeente zijn, waar we voor staan en wat onze kracht is. De draak staat symbool voor de kracht van onze gemeente. Dit symbool staat voor een sterke identiteit. Monumentenzorg en archeologie staan volop in de belangstelling. Monumenten dragen in belangrijke mate bij aan die identiteit.

Gemeente Beesel is een mooie landelijke gemeente. De gemeente heeft veel te bieden. Voor haar inwoners door de goede voorzieningen. Voor dagjesmensen en toeristen prachtige natuur en een gastvrije sfeer.

Het is vaak moeilijk om een monument een nieuwe bestemming te geven. Toch heeft in de afgelopen jaren een aantal gemeentelijke monumenten een nieuw leven gekregen. De gemeente heeft hiervoor samen met de initiatiefnemers de nodige inspanningen geleverd. Een voormalige boerderij aan de Markt in Beesel is verbouwd tot herberg “de Bongerd” met een bibliotheek en een multifunctionele zaal. Het klooster in Reuver werd kantoorruimte voor Stichting WoonGoed 2-Duizend met op de verdiepingen 15 luxe appartementen. De prachtig heringerichte kloostertuin is opengesteld als park. Een pareltje in de gemeente is het in 2008 gerestaureerde Station in Reuver. Dit leeft verder als restaurant onder de naam “de Vertraging”.

Bij de verbouwing is behoud van monumentale waarden uitgangspunt. Nieuwe toevoegingen aan monumenten zijn vaak modern en in hedendaagse materialen. U ziet, ook in de monumentenzorg is de gemeente Beesel “gewoon anders”.

